

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' ויקרא - זכור תשפ"ב • גליון קמ"ד

נהל קדומים

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבז"ק ז"ע

הזקני הגנה

פלאות התורה מאוצרותיו של
הנה"ח ר' זרח רוזנשל שליט"א

בחינת הזכירה בעבודת ה'

זכור את אשר עשה לך עמלק (דברים כ"ה, י"ז) יש לדקדק מאי לך, לכם הוה ליה למימא. אלא הנהה כתוב "היש ה' בקרבנו אם אין" (שמות י"ז, ט) וסמיך ליה "ויבא עמלק", דע"י ויבא עמלק הכניס ספקות באמונה בכל אחד מישראל, וגם בחינת שכחה בחינת שמאלא שהוא היפך ממדת הזכירה, דע"י קשה כעת לכל איש ישראל לעבוד הבורא ברוך הוא בכל לב מחמת הרע בחינת עמלק, בחינת שכחה, ששוכח מהבורא ברוך הוא. ולזה צותה התורה הקדושה "זכור", שלא תשכח ותזיז מנכד עיניך כרגע בלי שום העלמה כלל, "אשר עשה לך עמלק", פירוש לך ולעבודתך. בכל עת שאתה רוצה ומקבל עבודתו ואלקותו ית', הבחינה של עמלק מבטלת אותך במחשבות זרות ו"אשר קרן", שהיא לשון קרירות בדרך העבודה, ועי"ז "אתה עייף ויגע ולא ירא אלקים", שמונע את האדם מהעבודה.

ועי"ז שלא ימוש מזכרונו אפילו רגע כל זאת, על ידי כך בוא תבוא לידי תיקון כל העבודה שלך שיהיה בלי סיג ופגם. וגם לענידי בב"א שיהיה מחיית עמלק באמת והעברת גלולים מן הארץ. וזה "והיה", דיהא השמחה אז באמת, היינו לעתיד שיהיה "בהניח ה' אלקיך מכל אויבין מסביב", היינו מכל מיני סט"ג, ו"תמחה את זכר עמלק", אז "לא תשכח", עוה, היינו שלא יהיה עוד בחינת שכחה ושום סטרא דשמאלא ויהיה נא בזכרון טוב לפניך בב"א.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

עזיבת הגשמיות והשפלות הדרך לעבוד ה'

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לד' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם, אם עולה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אותו לרצונו לפני ד' (ויקרא א, א-ב). פירוש, [אדם כי יקריב מכם קרבן לד'] אדם שרוצה להתקרב עצמו להיות דבוק בהבורא ב"ה, "מן הבהמה", פירוש שבתחילה צריך להרויח עצמו מן תאות הבהמיות, שלא יעשה להנאת עצמו, רק למען לקיים מצות הבורא ב"ה, ואחר כך "מן הבקר" הוא לשון ביקור ודרישה, שיתחיל לדרוש ולחקור איך לקרב עצמו בהשם יתברך, על ידי תורה ותפלה, ואחר כך "ומן הצאן" רומז על מדת השפלות, על דרך 'צעירי הצאן' (ימיה מט, ט), פירוש שאחר כל זה ידע בנפשו שלא עשה עדיין כלום, ועל ידי זה תקריבו את קרבנכם.

וזהו אם עולה קרבנו מן הבקר פירוש אם עלה למעלה, להתקרב ולדבק עצמו בהבורא ברוך הוא, על ידי תורה ותפלה שמרומם ב'הבקר' נ"ל, זכר הוא לשון זכירה, תמים הוא לשון תמימות, פירוש שתמיד יזכור להיות תמים במעשיו, כמ"ש [תמים תהי' עם ד' אלקיך] (דברים י"ז, ט), 'תמים תהי', אזי 'תהי' עם ד' אלקיך', שתזכה להתדבק בו יתברך שמו.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

חשיבות עבודת קרובי חומר

אדם כי יקריב מכם קרבן לד' (ויקרא א, א). הפסוק מרמז לנו דרך מוסר לעבודת ד', "אדם" יען אשר הוא קרוץ מחומר ונוטה בטבעו לחומריות, לכן "כי יקריב מכם", כל מה שיקריב מעצמו, כל משהו שיוותר מעצמו במה שהוא יכול ומסוגל לך, זה כבר נחשב לו "קרבן לד'". ואמר הכתוב, שתשוקתו של הקב"ה הוא שיקריב האדם את קרבנו "מן הבהמה", כלומר מן הבהמיות שלו כי אדם יכול לחיות כל חייו כאדם, ויכול לחיות ח"ו כבהמה, והחילוק הוא במחשבה דקה. כמ"ש רז"ל (פיר גג) בשנים שצלו את פסחיהן, אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה. כי אם עושה כל מעשיו לשם שמים, אז הכל נחשב אצלו לרוחניות, ונעשה מן הגשמיות "קרבן לד'", פירוש מקורב לאלוקות. ואותה מחשבה דקה היא הניסיון הגדול של האדם, והוא הקרבן האמיתי המיוסד על מסירות נפש של היהודי לד', ועל יסוד זה בנוי כל עבודת האדם.

ולכן אם חטא ח"ו אדם מישראל, עליו להקריב "קרבן לד' מן הבהמה". כי כל הנפילה של האדם נובע מכך שבמקום להקריב את הבהמיות אל הקדושה, השליט את הבהמיות על הצורה רח"ל, ולכן נכשל בחטא. ולתקן זאת עליו להקריב קרבן "מן הבהמה", אשר העיקר בזה הוא המוסר שעליו ללמוד מהקרבנות הקרבן, לזבוח את הנפש הבהמית ולקרבה אל הקדושה.

(כ"ק רבינו הנחל יצחק ז"ע)

מהנחל

נחלי אש בקצירת האומר

זכירת התורה ע"י מחיית עמלק

הזהיר הכ' מחה תמחה את זכר עמלק הוא היצה"ר מה שהוא מזכיר ומבלבל אותך תמחה מלוח לבך. עי"כ לא תשכח את כל דברי התורה שתלמוד. אך זאת יעלה על זכרונו כי הוא עומד לשרת לפני ד' ית"ש. (תפארת שלמה - ר"ה)

לשעבר המחשבה שבמח

ויקרא אל משה - א' זעירא. הנה בכלי יקר פי' דא' הוא ראש האותיות, וכן ויקרא הוא ראש והתחלת הלימוד עם ילדי ישראל, ולכן נרמז בזה אל"ף זעירא, שזה ההתחלה שלמלמדים ומאלפי"ם בינה לילדי ישראל הקטנים.

ונראה להוסיף בזה, מה שמתחילים מיד עם ילדי ישראל בפר' עולה שהוא התחלת הפרשה, כי עולה באה לכפר על המחשבה שהיא במח, שזה ראשית כל עשי' שמתחלת במחשבה. וכאשר משעבדים להשי"ת את המחשבה שבמח הרי כל החושים משועבדים לעבודתו ית"ש, וחפצים להכניס ולהשריש ידיעה זו בילדי ישראל בראשית דרכם, לכן זה תחילת לימודם.

(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

"תמחה את זכר עמלק"

מחיית עמלק ע"י ימי הפורים וקריאת המגילה
ביטול קליפת עמלק לגמרי בימי הפורים

איתא במשנה במסכת כלים (ד, ט) דבכל יום בששת ימי בראשית נבראו דברים שונים, ובמה שנברא ביום הראשון יש בו טומאה, שהרי ברא את כדור הארץ, וכלי חרס שנעשה מאדמת כדור הארץ ומקבלים טומאה. בשני אין בו טומאה שבו ברא הקב"ה את הרקיע שלא שייך בו טומאה. בשלישי יש בו טומאה, שנבראו האילנות שכלים שנעשים מהם טמאים. (מה שא"כ פשוטי כלי עץ). ברביעי נבראו בו שמש ירח וכוכבים שאין בהם טומאה (שאפי' אם יקחו מאדמת הירח ויעשו מזה כלי חרס - אינו מקבל טומאה). ובחמישי - מדאורייתא אין בדגים ועופות קבלת טומאה. אבל מדרבנן יש טומאה בכנף העוץ (ממשפחת השרים שיש להם עצמות קשים שדומים לעצמות החיות). וביצת נעמית המצופה, שיש בהם טומאה מדרבנן. וביום השישי שנבראו החיות יש בהם קבלת טומאה, וכן האדם אבי אבות הטומאה. ובשבת קודש אין בו קבלת טומאה.

ומובא בשם היהודי הק' ע"פ התיקון"ז הידוע ש"פורים אתקריאת על שם יום הכיפורים", שהכונה בזה שכמו שיהיה"כ חל רק בימים שאין בהם טומאה - בימי ב' ד' ה' ז', אבל לא יכול לחול בימי א' ג' ה' ו' (ראה), פורים להפך, שיכול לחול דווקא רק בימים שנבראו דברים המקבלים טומאה א' ג' ה' ו' ולא בימים ב' ד' ז'. [ומה שביום ה' חלים ג"כ פורים וג"כ יוה"כ, כיון שאז מדאורייתא אינו מקבל טומאה, לכן יכול לחול יוה"כ שהוא מדאורייתא. וכיון שמדרבנן חל יש בו קבלת טומאה, יכול לחול ג"כ פורים שהוא מדרבנן.]

ופנימיות הענין הוא שביה"כ פורים לגמרי מהרע, ואפילו מגשמיות של אכילה ושתיה, ונהיים כמלאכים. אבל בפורים אין אנו מתייראים מהרע בכלל, שביום מחיית עמלק בפועל, כדי למחוק שיטתו, צריך להראות שאפילו הרע והטומאה שיש בעולם שהוא לכאורה במרחק הכי גדול מאלוקות, גם שם נמצא ה'אין עוד מלבדו' ולית אתר פנוי מיניה. ולזה דווקא חל פורים בימים שנבראו בהם דברים המקבלים טומאה.

ביטול עמלק בקריאת המגילה ע"י גילוי פנימיות היהודי

וכן כל הענין של מחיית עמלק דווקא שבוה תלוי שלימות כסא ה' ומלחמה לה' בעמלק מדור דוה, זה הכל בגלל שחשב לנתק ג"כ את הנחשלים, והרוחקים ביותר. שלשיטת דווקא עמהם ח"ו אין קשה. ועי"ז נלחם ה' בעמלק, ובכל פורים מראים להיפך משיטת עמלק, כמה קרוב אלנו הבורא, שאפילו יהודי שניטל ממנו בחינת הדעת שהוא בערך החשיבות הגדולה ביותר באדם, שהרי דעת קניית מה חסרת דעת חסרת מה קניית, רוצה הקב"ה להראות שיהודי שמקיים "עד ולא ידע" ונראה כפי שנראה - בגלל השתיה כדת המשך בעמוד ב' <<<

היום, בכ"ז גדול אהבת הבורא אליו והארה דיסוד אבא שמתגלה אז והנח"ר והשעשועים עמנו אז אין לשער ואין לתאר. שאז נעשה בחינת "עמוד על נפשם", שעומדים על סוד נפשם, שמתגלה ע"ז סוד פנימיות היהודי והקשר האי"ס שלו לבורא.

ביטול קליפת עמלק ע"י קריאת המגילה

והשתא נראה איך שכל סיפור המגילה הוי מחיית עמלק בפועל. שמגלה על ידי סיפור המגילה בגילוי הכי גדול את ההיפך משיטת קליפת עמלק, איך שהשי"ת נמצא ג"כ במקומות שנראים הכי נסתרים וסותרים לאורו יתברך, ושולט ג"כ במחשבות וברצונות ובתאות של השפלים ביותר, ומלכותו בכל משלה.

והשבט מוסר בספרו 'עיני העדה' על מגילה מביא, שאחשוורוש השתמש ב"ג מינים לסעודת משתהו: חוה, כרפס, תכלת, וכו', כנגד ה'ג' מינים שבפרשת תרומה לבנין המשכן, וזה כסף ונחושת תכלת וארגמן וכו'. (עיי' ש"ע). ובמהר"ל באור חדש מבאר שהיה לו ענין להתנהג כעין מלכותא דרקיעא, ולכן כמו שהשי"ת מוציא חמה שתאיר לכל העולם, להבדיל א"א הבדלות הוציא אחשוורוש ג"כ אבן יקרה ש"דרה" שמה, שמסוגלת להאיר כשמש בצהריים לכולם. וג"כ בזה נתכונן להראות שלא צריכים להגיע ח"ו לאורו של הקב"ה והכל אפשר להשיג אצלו. וכמובא באסת"ר שתכלית הסעודה הגדולה של מאה ושמונים הימים היה החלק האחרון עבור יהודי שושן. כדי להכשילם ולנתקם מהבורא ע"י שיעשו מה שה' הכי שונא. ולכן עשה שהכל יהיה כרצון איש ואיש - שיכשלו מתוך בחירה ורצון.

ומובא במדרש לקח טוב ומדרש אבא גוריון שמרדכי הכריז שלא ילכו לאותו משתה החטאים. ובאסת"ר פ"ז שבכ"ז נכשלו שמונה עשרה אלף וחמש מאות יהודים ולא שמעו בקול מרדכי הצדיק וכן הלכו למשתה. ואומר מרן רבינו זצוק"ל בנחל יצחק, שלזה בתחילת המגילה הלשון ויהי בימי אחשוורוש ולא כמו שאומרים ב"על הניסים" בימי מרדכי ואסתה, שאז חשבו בני"ש שכדאי להם להיות שייכים ר"ל לאחשוורוש שהיה א' מארבעה שמשלו בכל העולם.

ובאלשיך הק' אומר שזה הכונה שבני"ה נהנו מסעודתו של אותו רשע, שסברו שהגאולה לאחר שבעים שנה מהחורבן, זה רק אם בני"ה רוצים. והם מרוב התפעלות ממלכות אחשוורוש ר"ל, לא רצו שתחזור עבודת ביהמ"ק ורצו להשאר אצל אחשוורוש, והספיק להם הרוחניות שהוא כביכול מספק להם ר"ל. שראו שמוציא כלי המקדש ולא קורה לו כלום, כאשר לפני שש שנים מקודם אצל בלשאצר כשהוציא הכלים מת באותו לילה והופסקה מיד מלכות בבל.

הגילוי של חביבות ישראל בכל מצב

ומזה שראו שלא קורה לאחשוורוש כלום, נהנו מהסעודה, שסימן הוא שהקב"ה ויתר עליהם ולא צריכים יותר לעובדו ר"ל. ומובא בחת"ס ש"ר"ל נכשלו ג"כ בחילול שבת, ובחווה דעת מביא שנשכחו הם בפריצות ר"ל. וביערות דבש עושה חטבון שזה היה ביום הכיפורים שחל בשבת. כן שהגיע שם בני"ה למצב נורא נורא, שבדאי לשיטת עמלק-המן באופן כזה ש"ישנו עם" מהמצוות - אלוקיהם של אלו ישר, ובודאי שאין יותר קשר ומסיר השגחתו מהם.

אולם מה התברר אח"כ, שבתוך אותה סעודת חטאים ולמרות המצב של ירידתם ופריקת העול שלהם ר"ל, שאמנם הביא להם אח"כ הגזירה הקשה, כבר הכין הבורא את הישועה - אם יחזרו בתשובה, וסילק את ושתי שתוכל להגיע אסתר עבור הישועה.

וכן נפרכת שיטת עמלק לגמרי, מעוצם ההוכחה לגודל חביבות הקשר של הבורא עם כלל"ג ג"כ בזמן שיא הריחוק, שנשאר לשכון עמם בתוך טומאותם.

נחל איתן

טללי טוהר מתוך דא"ח של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

"אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלוקים"

פתח דברינו יאה, בדברי הרה"ק מברדיטשוב ז"ע בקדושה ראשונה לפורים, דבורים מתגלה הענין של "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלוקים". ולכן במגילת אסתר אין שמות קודש במפורש רק בראשי תיבות וסופי תיבות, ולא שמות בפני עצמן, כי מה שהשי"ת סובב כל עלמין, והוא ראשון ואחרון, הוא בהתגלות, אבל מה שהוא ב"גו כל עלמין", שגם בתוך ההעלמה של הבריאה אין עוד מלבדו, זהו בהסתרה. אבל ע"י הניסים והנפלאות שנעשו לישראל בימים הללו, שהיו מלבושים בתוך הטבע, נתגלה גם הסוד של "ומבלעדי אין אלוקים", שגם בגו כל עלמין, אין עוד מבלעדי השי"ת.

ודיבורים קדושים אלו מאירים לנו את חג הפורים באור יקר. כי הוא יסוד הכל, הן בענין אור האמונה שמתגלה ביום זה, כיצד בתוך הסתר של הטבע מאיר אור ההשגחה האלוקית. והן בענין ההתקרבות לפני מלכו של עולם, אשר ביום זה יכול כל אחד למצוא את הרבונו של עולם, ולעמוד לפניו ולהתחנן לו, ולהודות לו, ולהתדבק בו, גם בתוך הסתר שהוא נמצא בו. כי ביום זה מתגלה סוד "מלכותו בכל משלה".

ובספה"ק (תם אופיר על מגילת אסתר ועו) מבואר דהמלך "אחשוורוש" מרמז על המלך שהאחרית והראשית שלו. וכאשר פותחים את מקרא המגלה "ויהי בימי אחשוורוש וגו' המולך מהודו ועד כוש", מאיר לעינינו שמלכותו ית' מתגלה מראשית ועד אחרית, מהודו - הרומז להוד והדר ותפארת, ועד כוש - הרומז לשחרירות וחושך, שביום זה מתגלה מלכותו ית' בכל פינה הכי נידחת שבעולם.

והנה עמלקת נקרא "ראשית גויים", ואיתא בספה"ק (ע"י זרע קודש לפורים) שעמלק ביקש להפריד את הראשית מהאחרית. וזהו "ואחריתו עדי אובד" אבל ביום הפורים נתגלה הקשר שבין הראשית ובין האחרית. ולכן במגילת אסתר נזכר בראשית כל ענין "אחר הדברים האלה", שבמגלה נתגלה שכל מאורעות הטבע נעוץ סופו בתחלתו, והכל מקושר זה בזה, ואינם מאורעות נפרדים.

וכאשר נפל הפור על חודש אדר שמח המן, כמו שביאר הרה"ק מרז"ן ז"ע, כי בחודש אדר שהוא האחרון מכל החודשים, הצמצום וההסתר בו גדול יותר מכל חודש. והוא שאמר המן "ישנו עם אחד", שהם ישנים מן המצות, וחשב שכיון שישראל נמצאים במצב של הסתר ואחרית, יוכל ח"ו לשלוט בהם לרעה, אבל המן טעה בזה, כי האמת הוא שנעוץ סופו בתחלתו, במקום האחרית נעוץ גם הראשית. וכמו שאנחנו בעקבתא דמשיחא שהוא הסתר האחרון, ואנו מצפים בו להתגלות האור העליון ביותר, עכדה"ק. והיינו שבפורים מתגלה הראשית שבתוך האחרית.

וממילא עלינו להשכיל להבין תוקף קדושת היום, כי הוא נורא ואיום, כי אם ביוה"כ ה' כה"ג נכנס לקודש הקדשים בדחילו ורחימו כשליחם של כלל ישראל לאחר שהתקדש בסלודין שבעת ימים, הרי בפורים כל יהודי באשר הוא שם עומד לפני המלך ממש לפני ולפנים במשך כל היום כולו. והוא בבחינת "ובכן אבא אל המלך אשר לא כדת". כי בעת אשר נתגלה האור העצום, מוצא כל אחד את עצמו בחצר בית המלך הפנימית נוכח פתח הבית.

ובזמן שנפתחין שערי רצון ממקור גבוה כל כך, הרי הזמן מסוגל לתשובה שלימה באופן הנעלה ביותר. ובספר תומר דבורה כתב דמי שרוצה להתדבק במדותיו יתברך, כגון מי שרוצה להתדבק במדת הכתר כביכול, אין לו לראות שום דבר רע אצל אדם מישראל, כי במדה זו אין מקום לשום רשע של רע, כי לא יגור במגורו רע. ומכיוון שבפורים מתגלה אור גדול זה, ממילא אפשר ללבוש את כל החטאים ולהפכם לטוב גמור. וזהו סוד "חייב אינש לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", שכאשר זוכים להתדבק באור קדושה עליונה זו, מתהפך כל הרע למוטב.

ומכיוון שביום זה מתגלה מלכותו ית' בכל המדינות ובכל המדינות, ממילא עלינו להשכיל לנצל כל דקה מיום נשגב זה להמליך את השי"ת. הן בקיום מצוות היום, והן בתפילות היום, והן בתורה שלומדים כל אחד כפי האפשר לו, ביום זה.

ערבי נחל אמרים ערבים ממאורי החסידות

בדרכי מלחמת היצר

דאיתא (ע"י ב"ק פא ב) וילכו שלשה ימים בלא מים, בלא תורה ועל ידי זה בא עמלק וילחם בישראל. וזה רמזה לנו התורה שלא יהיה אדם מיישראל ג' ימים בלא תורה חס וחלילה, כי על ידי זה יתגבר היצר הרע חס וחלילה במאוד ולכן צריך האדם להתחזק מאד ולעסוק בתורה תמיד. וזהו זכור את אשר עשה כו', שהיה לו כח על ידי ביטול תורה מישראל ומהראוי היה להתגבר ולהתחזק מאד ללמוד תורה לשמה. ואתה עיף ויגע, פירוש שאף על פי כן עדיין אתה עיף ויגע מלעסוק בתורה ולא יאקלים. והיה בהניח ה' מכל אויבין מסביב, פירוש דאויבם של אדם הם עונותיו. וצריך האדם לשוב להבוא ברוח ה' ולמען ינוח ויסלק את אויביו מעליו שלא יבואו ביום פקודתו ולא יניחו אותו לבא לגן עדן כי הם המסבבים הגן עדן כמו שנאמר (בראשית ג, כח) וישכן מקדם לגן עדן את להט החרב המתהפכת, וכאשר תזכה לשוב בתשובה שלימה. והיה בהניח ה' וכו' מכל אויבין מסביב בארץ, פירוש שה' סביב לארץ עליונה הוא הגן עדן. אשר ה' כו' נתן לך נחלה, שהוא עיקר הנחלה בלי מצרים. לרשתה, שתזכה שתהיה לך ירושה. אז תמחה את זכר עמלק, היינו שתמחה את היצר הרע מעליך מתחת השמים. אך אף על פי כן לא תשכח, שיהיה תמיד על זכרוןך שלא יכשיל אותך חס וחלילה.

ע"י הגברת הטוב מכניעים את עמלק (נועם אלימלך - בשלח)

י"ל דהנה לא זו בלבד דזרע ישראל הם מצווים על מחיית עמלק דהוא זרע עשו אלא דכל איש ישראל צריך למחות חלק הרע המכונה בשם עמלק אשר טמון בקרבנו של אדם שכל זמן דזרע עמלק ימ"ש בעולם אז כיון דהאדם

ג"כ הוא עולם קטן, אז נמצא בוודאי בכל אדם כח עמלק וחלק הרע אשר מתעורר בכל פעם לחטיא את האדם, ועל זה בא הזכירה בתורה. והנה כח של זרע ישראל אינו אלא בפה, דהקול קול יעקב בתורה ובתפלה וכשאדם יש לו כח זה ובוער תמיד לבו להשי"ת אז אין שום רע יכול לשלוט בו, אבל כשאדם מניח כח זה ויסעו מרפידים שרפו ידיהם מן התורה מיד ויבוא עמלק ותיכף שורה הרע עמו. וכשאדם תופס על כל פנים מידת יראה להיות ירא מלפניו יתברך לעבור על מצותיו אז על כל פנים אינו בא לידי חטא. והוא שכתוב ואתה עיף ויגע, שחך נחלש שרפו ידיהם מדברי תורה ועבודת השם וגם אינך ירא וזהו שכתוב ולא ירא אלקים, ועל כן תזכור תמיד מאד שלא יכשילך כח עמלק, וזהו שכתוב (תה) תמחה [את] זכר עמלק (דברים מה, ט) שתמחה מלבבך שורש הרע ולכפות אותו תחת הטוב. והוא שאמר הכתוב (שמות י, יא) והיה כאשר ירים משה ידו, ר"ל כחו ועוצם ידו כשהצדיק מרים זה הכח וגבר ישראל אבל כשיניח זה הכח אז ח"ו וגבר כו'. ועל כן צריך להחזיק בכח בתורה ובתפלה להכניע הרע תחת הטוב.

ע"י מחיית עמלק לא ישבח גדלות הבורא וז"ש ג"כ תמחה את זכר עמלק כו' לא תשכח כאשר כבר בארנו כי עמלק טמא את המחשבות בני"ה כמ"ש ראשית גויים עמלק ראשית היא המחשבה. וכן דרכו של יצה"ר לבלבל את האדם במחשבות רעות ולהביא את האדם לבחי' שכחה לבל ישים אל לבו לפני מי הוא עומד. וכאשר תמחה את זכר עמלק מה שמזכירו בתאוות עולם השפל. אז לא תשכח גדלות הבורא לעבדו בלבב שלם כראוי ונכון. (תפארת שלמה - פורים)

נערך ע"י הרה"ג ר' חיים גרינפילד שליט"א

הלכות פורים (א)

בהתקרב עלינו ימי פורים הבעל"ט נעסוק בהלכותיה. והנה בפורים נצטוונו בארבע מצוות, מקרא מגילה, מתנות לאבינונים, משלוח מנות, סעודת פורים, ונפרט ההלכות וההליכות במצוות אלו. בוודאי לא שייך לפרט הכל, ע"כ נביא כאן הלכות שלא כ"כ ידועים ומצויים, כפי שיכול הגיליון אך קודם נביא הלכות שנוגעים לימים הסומכים לפורים.

פרשת זכור: מצוותה: קריאת פרשת זכור מצוותה מה"ת, ותקנו חז"ל לקרותה בשבת שלפני פורים (ש"ע זמ"ג), אמר להם הקב"ה בני בזמן שאתם קוראים פרשת עמלק מעלה אני עליכם כאילו מחיתם שמו (חוקק).

גדרו: בקריאת פרשת מחיית עמלק מקיים ג' מצוות, שתי מצוות עשה ואחת לא תעשה. (א) לזכור מה שעשה עמלק לישראל בצאתם ממצרים. (ב) למחות זרעו של עמלק ולאבד זכרו מן העולם. (ג) שלא נשכח מעשה עמלק שעשה עם אבותינו ולשנוא אותו בכל עת ועת (חידושי מצווה ת"ד ת"ד תת"ה). חלק ממצווה זו לספר לבנינו מה עשה לנו עמלק (רפ"ז ע"ה).

הבנת פירוש המילים: י"א דהקורא פרשת זכור ולא מבין המילים יצא יד"ח, אך צריך להבין הענין, ובלא"ה מעבד בדיעבד (פ"ב קצ"ג). וי"א דצריך להבין פירוש המילים. ע"כ ראוי ללמוד פ"י המילים לפני הקריאה.

דיני הקריאה: כוונה: הבעל קורא צריך לכוין לקיים שתי מצוות זכירת מעשה עמלק (כ"ל בשם החינוך), וצריך לכוון להוציא השומעים יד"ח, ואף השומעים יכוונו: (א) לצאת יד"ח הקריאה, (ב) לקיים לצאת יד"ח שתי מצוות דאורייתא (מ"ג). י"א שהשומעים צריכים לכוון לצאת יד"ח בברכת התורה של העולה (כן מוכח מלבוש ו"ה במנהגי חת"ס). ולפ"ז י"ל להעולה לתורה לכוון להוציא השומעים בברכתו. יכוון בזכירת מחיית עמלק להצטער בצער השכינה הק' ולקבל ע"ע מסירות נפש (וסוטה ט'). "קבלתי שבפרשת זכור שהוא זמן מחיית עמלק שנסתת ישראל קורין אז אותה פרשה, הוא עת רצון להתפלל על בנים, כי במחיית זרע עמלק בא ריבוי לזרע ישראל" (ר' צדוק הכהן מלובלין).

תענית אסתר: יום מסוגל: יום זה מסוגל מאוד שיקובל תפילתנו בזכות מרדכי ואסתר, וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר, יקח פנאי לעצמו ביום התענית ויאמר תחילה מזמור כ"ב, ואח"כ ישפוך שיחו לפני ה' ויקבש בקשתו ויזכיר זכות מרדכי ואסתר וכו' (קב הישר פרק צ"ד). **דיניו:** הוצאה לקום לאכול בהשכמה צריך תנאי, ונכון להתנות גם לשתיה. ואף בהתנה אסור להתחיל לאכול יותר מכביצה (פת או מונוחה) בתוך חצי שעה הסמוכה לעלה"ש. ביום התענית לא ידבר מענין אכילת הלילה, באם אפשר לו דהיינו שיש לו אשה שמכנת לו מאכל, לא יתפעל לשאול ולחקור מה יאכל בלילה, כי היום שמתענה בו הוא קדוש מדוגמת עוה"ב (שלה"פ).

מחצית השקל: נוהגים ליתן מחצית השקל (וכי למחצית השקל שנתנו בזמן שביהמ"ק היה קיים) קודם מנחה (תמ"א). אין ליתן מחצה"ש ממעות מעשה, אך מה שמוסיף ליתן משיעור המחויב מותר (באה"ט). י"א דיהוה שלא יאמר "אני נתן למחצית השקל", שהרי זה כמפריש שקלים בזה"ב (לח א"ה), אלא יאמר זכר המחצית השקל. **על הניסים:** קודם אמירת "על הניסים" יכוון לקיים מצוות זכרון חסדי ה' (כד הקמח ערך פורים). גם מי שיועד "על הניסים" בע"פ, נכון להזהר לכתחילה להתפלל עכ"פ תפילה ראשונה מתוך הסיודור (משנ"ב סי' פ). מי שטעה ואמר על הניסים והמשיך באמירת "בימי מתתיהו", אם אמר עד הסוף וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו יצטרך לחזור לרצה, דהוי שקר (כן יוצא מ"ב סס"ח ומיהו במק"ח לחו"י נסתפק בזה).

מצוות צריכות כוונה: לפני כל קיום מצווה ממצוות של ימים אלו, יש לזכור לכוון לקיים ולצאת יד"ח המצווה, אף למ"ד בעלמא דמצוות אין צריכות כוונה (רמב"ם, ה"ה, פ"ה) כיון שהם באים לזכרון הנס.

שהחיינו: הקונה מגילת אסתר י"א דלא יברך שהחיינו, דמצוות לאו ליהנות נתנו (מ"א רכ"ג). וי"א דאם ה' מהדר אחרי מגילת אסתר ושמו בקנייתו מברך (ה"א). וע"כ אין למחות ביד המברך (מ"ג). אך נכון לקנות בגד חדש וכי"ב ולפטור קניית המגילה (כה"ח).

קריאת המגילה: חיוב מגילה בלילה היא מדרבנן וביום מדברי קבלה שהוא כד"ת, וז"ל הרמב"ם: וציוו לקרות המגילה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הקב"ה ותשועות שעשה לנו והיה קרוב לשוועתנו, כדי לברכו ולהללו ולהודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה, ומי גוי גדול אשר אלוקים קרובים אליו וכו' עכ"ל.

זמנה: לכתחילה אין לקרוא המגילה אפי' מקצתה קודם צאה"כ (ח"א גר"א), וזמנה אף לכתחילה כל הלילה, כיון דחביבא ליה לא חיישינן שמא יפסע. ומיהו זריזים מקדימין למצוות. ובדיעבד במקום הדחק כגון במושב זקנים שלא שייך להמתין עם הקריאה, יש להקל לאחר שיתפללו תפילת ערבית לקרוא להם בלי ברכות. לכתחילה אסור לקרות המגילה של יום בביה"ש, דצריך לגומרו קודם, ואם נתאחה, בדיעבד יקרא ויגמור כולה קודם צאה"כ, אך לא יברך על קריאה זו. ואם יודע שלא יוכל לגמרה כולה קודם צאה"כ, אי"צ להתחיל לקרות. ואם הוא סמוך לביה"ש ויודע שיגמור באמצע ביה"ש, יכול לקרות המגילה אך לא יברך עליה.

טעימה: המנהג החמיר לטעום לפני מקרא מגילה (מ"א) ואף שבעלמא הוהר לפני מצווה ורק אכילה קבע נאסה, כאן היות והיה שריו בחנתי במשך היום יש חשש שאם יתחיל לאכול ימשיך לאכול עוד א"ה. אך לצורך גדול כגון שלא יוכל לכוון כראוי במעריב ובמגילה יש להקל לאכול עד שיעור כביצה (מ"ג). **שתיה:** יש מתירין לשתות קאווע וכיו"ב לפני מקרא מגילה (קצו"ש שו"ע, הגרש"א הישיב משה, דשתיה קיל יותר מטעימה. ויש שכתבו להחזיק רוק במקום צורך ח"ה). ובפורים בבוקר כבר נתפשט המנהג להקל לשתות קאווע לפני התפילה.

היסח הדעת: מי שבאמצע שמיעת קריאת המגילה הסיח דעתו (פארטורא"ט), ומחשבתו שטט בשאר דברים ולא שם לב מה שקורין, אם שמע מתוך הספר ואם שואלים אותו יודע לכוון מקום שקוראין שם עכשיו יצא בדיעבד. ואם לאו אף בדיעבד לא יצא (שו"ת אר"י צ"ב). ועצה יעוצה שישמע מתוך מגילה או חומש ויחזיק אצבעותיו על מקום הקריאה, שזה מעורר תשומת ליבו שלא יחשוב בדברים אחרים (הגרי"ש). **ברוב עם:** (א) המחזיק בידו מגילה כשירה, אם יכול לכוון לשמוע היטב כל תיבה מהש"ץ ולא יפנה לבו לבטלה, עדיף שלא יאמר מלה במלה עם הש"ץ, אלא ישמע וישתוק (רבאמרייה לעצמו נחלקו הפוסקים האם נחשב כרוב עם). אך אם חושש שלא ישמע, עדיף לומר כל מילה ומילה עם הש"ץ. אך יזהר לכתחילה שישמיע לאוזניו מה שמוציא בפיו. כמו"כ ידייק היטב בנקודות שלא יאמר תיבות בשינוי משמעות. וה"ה בכל זה לגבי לומר עשרת בני המן לעצמו. (ב) מי שרוצה לאסוף כסף בפורים בבוקר במנין גדול, יש להקל להקדים להתפלל במנין קטן בבוקר (בבית לוי). **ספק:** אם מסופק שמה לא שמע איזה תיבה בשעת הקריאה, יש לחלק כך, אם בשעת מעשה מסתפק יש לו לחזור ולקרותו, בפרט בקריאה של יום שלרוב הפוסקים היא מדברי קבלה, אבל אם לאחר קריאת המגילה מסתפק אולי לא שמע, אין צריך לחזור (פמ"ז).

הרה"ג ר' יהושע לאנגויער שליט"א

לקיים את המצוה הראשונה בהידור

בברכת שהחיינו על קריאת המגילה ביום, כתבו הפוסקים לכוון גם על שאר מצוות היום, משלוח מנות, מתנות לאבינונים, וסעודת פורים.

ויש להסתפק מי שבמהלך התפילה קודם קריאת המגילה, באים עניים לבקש מתנות לאבינונים, ועדיין לא בירך שהחיינו, ולדעת הרבה פוסקים יצא ידי חובת המצוה כשנתן שוה פרוטה, ונמצא שמפסיד את ברכת שהחיינו, ואולי עדיף שיכוון לתת בשביל מצוות צדקה, ולא בשביל מצוות מתנות לאבינונים.

כמו כן יש להסתפק, שנוהגים לשלוח הרבה משלוחי מנות, נותנים הרבה מתנות לאבינונים, והרבה נוהגים לאכול גם בבוקר סעודה קטנה. אבל יש משלוח מנות אחד, ששולחים בהידור, והיינו לאוהבו דברים הנצרכים לסעודתו, האם יש להקפיד לשלוח לו ראשון. כמו כן אם יש עני שנותן לו סכום גדול למתנות לאבינונים, האם יתן לו ראשון, ואם יש לכוון בסעודה הקטנה שעושה בבוקר, שלא לצאת מצוות סעודת פורים.

תשובה לשאלה משובע שעבר

השאלה בקצרה: כשרוצה לברך בקול רם, אבל יהיו אנשים שלא יענו אמן, האם יוותר על המעלה של ברכה בקול רם, כדי שלא להכשיל אחרים.

תשובה: לכאורה היה מקום להביא ראייה מחזרת הש"ץ, שכתב בשו"ע (או"ח סימן קכ"ד ס"ח) כשהש"ץ חוזר התפלה, הקהל יש להם לשתוק, ולכוין לברכות שמברך החזן ולענות אמן, ואם אין ט' מכוונים לברכותיו, קרוב להיות ברכתו לבטלה. וכתב במשנ"ב (סי' ט"ו) והעולם נוהגין לצרף למנין ולהתפלל חזרת הש"ץ אפילו מי שיועדין בו שמשיהו ואינו שומע חזרת הש"ץ כראוי, ובאופן כזה עדיף שיעשה תנאי, שאם אין תשעה שיענו אמן אחריו, ויכונו לברכותיו, שיהא התפילה בתורת נדבה.

ומזה שידועים שיהיו אנשים שישוחחו בחזרת הש"ץ רח"ל או שלא יענו אמן, ואעפ"כ התירו לש"ץ לחזור על התפילה, משמע שאין מתחשבים באלו שאינם עונים אמן, אלא רק באלו שעושים כדיון. ויש לדחות ששם יש תקנה לחזור על התפילה, ואין מבטלים על תקנה בגלל שיש אנשים שאינם מתנהגים כשורה, אבל במקום שאין לו חיוב לומר ברכה בקול רם, אלא רוצה לעשות תוספת חסידות, אולי עדיף שלא יעשהו כשעל ידי זה מכשיל אחרים.

והנה בשערי תשובה (סימן א סק"ה) הביא מה שכתב בברכי יוסף, על חבורת משכימי קום שאומרים תיקון חצות ולומדים עד התפילה, בחדר הסמוך לבית הכנסת, ומשום כך אינם זוכים להיות מעשרה ראשונים, שואלים אם ראוי להם לקבוע את התיקון והלימוד בבית הכנסת, כי זה קדוש יותר, וגם שיהיו עשרה ראשונים בבית הכנסת, אלא יש בבני החבורה איזה בחורים, והן בעוון מדברים דברים בטלים, וגדול עונם אם יהיה בבית הכנסת, ואולי מוטב שישארו בחדר ההוא. והשיב, מוטב לבני החבורה שלא ילמדו בבית הכנסת, אף דקדושתו גדולה ומקדימין להיות מעשרה ראשונים, מכל מקום עדיף שימנעו ממעלות אלו בשב ואל תעשה, כדי שלא יבאו רבים לנהוג קלות ראש, דהוי איסור גדול כנודע.

אמנם במשנ"ב (סק"ט) הביא דבריהם בקיצור, ושינה קצת בלשונו, וכתב, חבורה שנתחברו יחד לומר תיקון חצות בציבור... טוב יותר שיאמרו את התיקון בבית הכנסת, משיאמרוהו בחדר הסמוך לו, דבית הכנסת קדיש טפי, וגם שיהיו מעשרה הראשונים, וצריך ביחוד להזהר מאוד מאוד משיחת חולין בניעורם בלילה. עכ"ל. הרי שלא כתב שאם יש חלק שמדברים שלא יאמרו זאת בבית הכנסת, אלא שיהיו שלא ידברו, ומשמע מדבריו, שגם אם יש חלק שמדברים, אין הרבים צריכים להפסיד בשביל אלו שמדברים.

והנה בספר חסד לאלפים כתב, אם יש שם מיראי ה' שזהירים במצות, ואף אם יש כאלו שלא יענו, יעשה את שלו לברך בקול רם, השומע ישמע ויענה, ועליהם תבא ברכת טוב.

